

ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อน แผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนา คลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564 – 2566)

Success factors in driving the Master Plan for Sustainable Management and Development of Chedi Bucha Canal, 3-year Period (2021 - 2023)

แพรวภัทรา เทียวชะอุม¹

Praepattra Kiaochaoum¹

สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์¹

Department of Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences¹

E-mail: praepattra@gmail.com

Received 23.06.2023 ➤ Revised 08.11.2024 ➤ Accepted 21.11.2024

บทคัดย่อ

การ วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง
คุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนแม่บท
บริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชา
อย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566)
เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง
จำนวน 14 คน เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่
แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก
วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและ
วิเคราะห์แก่นสาระ

ผลการศึกษา พบว่า

1. สาระสำคัญของแผนแม่บทบริหาร
จัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน
ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) ประกอบด้วย
5 ยุทธศาสตร์ คือ 1) การบริหารจัดการน้ำ

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เลขที่ 85 ถนนมาลัยแมน ตำบลนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

อย่างเป็นระบบ 2) การบริหารจัดการคุณภาพน้ำ
3) การปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม
4) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 5) การประชาสัมพันธ์

2. ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผน
แม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชา
อย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) ได้แก่

1) การรับรู้และความตระหนักต่อการจัดการ
พัฒนาคลองเจดีย์บูชา 2) การมีส่วนร่วมของ

ผู้บริหารในจังหวัดนครปฐม 3) การมีส่วนร่วม
ของประชาชน 4) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
5) โครงการสำคัญตามนโยบายรัฐบาล
6) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
และ 7) การยกย่องหน่วยงาน ชุมชนและ
ภาคีเครือข่ายต้นแบบ

คำสำคัญ : ปัจจัยความสำเร็จ, แผนแม่บท,
บริหารจัดการ, คลองเจดีย์บูชา, พัฒนาอย่าง
ยั่งยืน

Abstract

The qualitative research aimed to study the success factors in driving the master plan for the sustainable management and development of Chedi Bucha Canal for a period of 3 years (2021-2023). The sample group was selected by purposive sampling, totaling 14 people. The research instruments included document analysis, semi-structured interviews, in-depth interviews, and content analysis.

The research results found that :

1. This master plan consists of 5 strategies: 1) Systematic water management 2) Water quality management 3) Landscape improvement 4) Preserving art and culture and promoting community participation, and

5) Public relations.

2. Success factors in driving the master plan for sustainable management and development of the Chedi Bucha Canal include : 1) Perception of awareness towards the management and development of Chedi Bucha Canal 2) Executive participation in Nakhon Pathom Province 3. Public participation 4) Participation of network partners 5) Flagship Projects 6) Monitoring and evaluation of performance, and 7) Commendation for the best of Organizations, Communities and Networks.

Keywords : Success factors, Master plan, Management, Chedi Bucha Canal, Sustainable Development

1. บทนำ

สถานการณ์ในโลกปัจจุบันมีแนวโน้มของการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การเป็นสังคมสูงวัยของประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลก ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ รวมทั้งประเทศไทยต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลากหลายประการที่เป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชากร ส่งผลให้เกิดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม การกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ จึงมีสาระสำคัญมุ่งให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานยกรัฐมนตรีย, 2565, หน้า 1) โดยที่ผ่านมาทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการน้ำในประเทศมาโดยตลอด โดยได้จัดสรรงบประมาณจำนวนมากในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำและจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากไม่มีหน่วยงานกลางในการประสานงาน กำกับดูแล เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างแท้จริง เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) และแผนแม่บทภายใต้

ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2561–2580) โดยเน้นยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในประเด็นหลักที่ 5.1 สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ในเรื่อง “การอนุรักษ์ฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ” และประเด็นหลักที่ 5.5 พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตร ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเรื่อง “พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ” และเรื่อง “เพิ่มผลผลิตของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล” สนับสนุนหลักการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการพัฒนาแหล่งน้ำรวมถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำเพื่อตอบสนองปัญหาความต้องการในทุกด้านอย่างยั่งยืน (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2560, หน้า 2)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระดับนานาชาติซึ่งประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมกันรับรองตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายใน ค.ศ. 2030 โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาในช่วงระยะเวลา 15 ปี

(พ.ศ. 2558-2573) ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย ประกอบไปด้วย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน และกำหนดให้มี 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา ความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีส่วนสำคัญ ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทย ในอนาคต โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 6 การเข้าถึง การใช้น้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี ปัญหา การขาดแคลนน้ำสะอาด (ศูนย์การศึกษาเพื่อ การพัฒนาอย่างยั่งยืนและเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562, หน้า 25)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ในประเทศไทยเป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ และแนวโน้มต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระแสโลกและการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยได้มีการเคลื่อนไหว จากสังคมที่เน้นการเกษตรกรรมไปสู่สังคม อุตสาหกรรมที่มีนัยสำคัญมากขึ้น มีการปรับ โครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อให้เป็นเศรษฐกิจที่ ฐานความรู้ขับเคลื่อนผ่านการนวัตกรรมและการเพิ่มผลผลิตการผลิต โดยมีโครงสร้าง เศรษฐกิจแบบกึ่งอุตสาหกรรม ทั้งนี้ในอดีต มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ที่ไม่ยั่งยืน พื้นที่ป่าถูกทำลาย การบำบัดน้ำเสีย ยังไม่ได้รับการดูแลอย่างเพียงพอ และการลงทุน ในการจัดหาแหล่งน้ำขนาดใหญ่มีจำกัดเนื่องจาก ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและด้านสังคม การจัดการน้ำเสียยังไม่สามารถดำเนินการได้ทัน และเพียงพอ ส่งผลให้การยกระดับคุณภาพ

แหล่งน้ำสำคัญยังไม่มีการพัฒนาที่คืบหน้า มากนัก (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2560, หน้า 9)

จากการศึกษาประวัติศาสตร์จังหวัดนครปฐม พบว่า เป็นเมืองโบราณขนาดใหญ่ตั้งแต่ สมัยทวารวดี เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-17 โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่เจดีย์พระประโทณ ในสมัย อยุธยาสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ได้ทรงตั้ง เมืองนครปฐมหรือนครชัยศรีขึ้นที่ตำบลท่านา ริมแม่น้ำนครชัยศรี (แม่น้ำท่าจีน) เพราะบริเวณ เจดีย์พระประโทณไม่มีผู้คนอาศัยอยู่และ กลายสภาพเป็นป่ากร้างส่วนที่ตั้งตัวเมืองนครปฐม ในปัจจุบันเกิดเป็นชุมชน เมื่อพระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้มีการบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์ขึ้น ใน พ.ศ. 23 96 และมีการขุดคลองเจดีย์บูชา จากบริเวณแม่น้ำนครชัยศรีเข้ามาถึงบริเวณ องค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อให้การเดินทางมา นมัสการองค์พระปฐมเจดีย์สะดวกขึ้น โดยจ้าง แรงงานชาวจีน คลองนี้ขุดตั้งแต่บ้านท่านา (เมืองนครไชยศรี) ไปถึงพระราชวังที่สร้างใหม่ แล้วเลี้ยวแยกไปถึงเขตวัดพระงามเป็นที่สุด ระยะทาง 449 เส้น กว้าง 5-8 วา ลึก 5 วา ทรงพระราชทานนามว่า คลองเจดีย์บูชา (ศศิพัชร, 2553, หน้า 204-205) จะเห็นได้ว่า คลองเจดีย์บูชามีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และ มีความเชื่อมโยงกับพระปฐมเจดีย์ในรัชสมัย รัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์ พื้นฟูและรักษา ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนสืบไป

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความ สำคัญกับการจัดการน้ำและมีการวางแผนงาน เพื่อรองรับนโยบายในระดับประเทศ จังหวัด

นครปฐมมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนให้การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน รวมถึงการยกระดับคุณภาพน้ำในคลองเจดีย์บูชาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการดำเนินการในลักษณะควบคู่กับการอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัดนครปฐม แผนแม่บทนี้มีแนวทางการฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาที่สร้างสรรค์ในมิติต่าง ๆ สำหรับอนาคต โดยมีการคำนึงถึงสำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครปฐม ซึ่งเชื่อมโยงกับการขุดคลองเจดีย์บูชาที่มีความสัมพันธ์กับพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนา และความเชื่อมโยงกับองค์พระปฐมเจดีย์และความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อสังคมไทย รวมถึงวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนต่าง ๆ ริมคลองเจดีย์บูชา (ญาณภัทร, 2563) อย่างไรก็ตาม คลองเจดีย์บูชากำลังเผชิญกับปัญหาการเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ไม่ยั่งยืน ผลการศึกษาของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5 (นครปฐม)

เกี่ยวกับโครงการแก้ไขปัญหาลำคลองจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2560 พบว่า แหล่งกำเนิดมลพิษประเภทชุมชน เป็นแหล่งที่เกิดของเสียอันเนื่องมาจากกิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ เช่น การอาบน้ำ การซักล้าง น้ำใช้ในครัว และสิ่งปฏิกูลที่มนุษย์ขับถ่ายออกมา เป็นต้น โดยลักษณะของน้ำเสียที่ปล่อยออกมาส่วนใหญ่จะเป็นพวกสารอินทรีย์และสารเคมีที่ใช้ในครัวเรือน โดยปริมาณ BOD Loading² ของประชากรในพื้นที่ทำการประเมินจากจำนวนประชากรในทะเบียนราษฎรของพื้นที่คลองเจดีย์บูชา พบว่า การคาดการณ์มีปริมาณ BOD Loading ที่เกิดจากน้ำเสียชุมชนประมาณ 3,540.63 กิโลกรัมต่อวัน โดยพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผลิต BOD Loading ในปริมาณสูงที่สุดคือ 1,732.16 กิโลกรัมต่อวัน หรือร้อยละ 48.92 คือ เทศบาลนครนครปฐม เนื่องจากมีประชากรสูงถึง 76,985 คน คิดเป็น ร้อยละ 47.45 ของประชากรรวม 162,228 คน นอกจากนั้น น้ำเสียจากบ่อปลาและฟาร์มสุกร ในพื้นที่คลองเจดีย์บูชาเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่สำคัญของการเกิดมลพิษทางน้ำในคลองเจดีย์บูชา รวมทั้งพื้นที่การเกษตร โดยเฉพาะนาข้าวซึ่งมีการใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกในปริมาณมาก โดยมลพิษที่ส่งผลต่อ

² BOD ย่อมาจาก Biological Oxygen Demand หมายถึง การหาปริมาณออกซิเจนที่แบคทีเรียใช้ในการหายใจ หรือการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำ ค่า BOD จึงสามารถบอกลักษณะของน้ำเสียได้ว่ามีความสกปรก (ในรูปสารอินทรีย์) มากหรือน้อยแค่ไหน หากในแหล่งน้ำมีค่า BOD สูงแสดงว่าน้ำมีปริมาณสารอินทรีย์ที่มากทำให้จุลินทรีย์ในน้ำใช้ออกซิเจนในการย่อยสลายมากขึ้น ทำให้ออกซิเจนที่ละลาย (DO) มีค่าลดลงอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้น้ำเน่าเสียได้ง่าย

BOD loading หมายถึง ปริมาณของ BOD ที่ถูกนำเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำ เป็นการวัดปริมาณของสารอินทรีย์ที่สามารถย่อยสลายได้ในน้ำโดยจุลินทรีย์ ซึ่ง BOD loading เป็นตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินปริมาณของสารอินทรีย์ที่ต้องถูกย่อยสลายภายในระบบบำบัดน้ำ ในระยะเวลาที่กำหนด ปริมาณของ BOD loading ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำ

สูตรการหา BOD Loading : BOD Loading (กก/วัน) = ค่า BOD (มิลลิกรัมต่อลิตร) x ปริมาณน้ำเสียเข้าระบบ (ลิตรต่อวัน)

คลองเจดีย์บูชาขึ้นเกิดจากธาตุอาหารที่มีอยู่ในปุ๋ยเคมี เช่น ไนโตรเจน ฟอสเฟต และสารเคมีทางการเกษตร เป็นต้น โดยมลพิษเหล่านี้จะถูกชะล้างโดยน้ำฝนแล้วไหลลงสู่แหล่งน้ำในพื้นที่คลองเจดีย์บูชา สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและศักยภาพทางเศรษฐกิจในพื้นที่ การบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐม เนื่องจากคลองเจดีย์บูชามีบทบาทสำคัญในฐานะทรัพยากรน้ำที่เชื่อมโยงกับการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยือนในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคลองเจดีย์บูชามีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้และส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจของพื้นที่ รวมทั้งบริหารจัดการน้ำในมิติต่าง ๆ อย่างบูรณาการทั้งในพื้นที่ลุ่มน้ำนั้น ๆ เช่น คลองต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกับคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้การปฏิบัติตามแผนแม่บทอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ทั้งในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อการพัฒนากิจการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบอย่างยั่งยืน

คลองเจดีย์บูชาเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตชาวบ้านในพื้นที่ การพัฒนาอย่างยั่งยืนช่วยเพิ่มความเป็นอยู่ที่ดี ลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมสุขภาพของชุมชน แผนแม่บทนี้จำเป็นต้องมีการร่วมมือและการทำงานร่วมกัน

ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด นครปฐม เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐบาล สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และชุมชน โดยใช้แนวคิดการบูรณาการที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากคลองเจดีย์บูชาเกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นประโยชน์ต่อทั้งสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจในระยะยาว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) เนื่องจากการขับเคลื่อนแผนแม่บทนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความยั่งยืนทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและการบูรณาการทรัพยากรอย่างเหมาะสมจะช่วยให้ผลลัพธ์เกิดผลในทางปฏิบัติและส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพื้นที่ในระยะยาว ผลลัพธ์จากการศึกษานี้ยังสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะการพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่นและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครปฐมต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์สาระสำคัญของแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566)

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยขอบเขตการศึกษา มีดังนี้

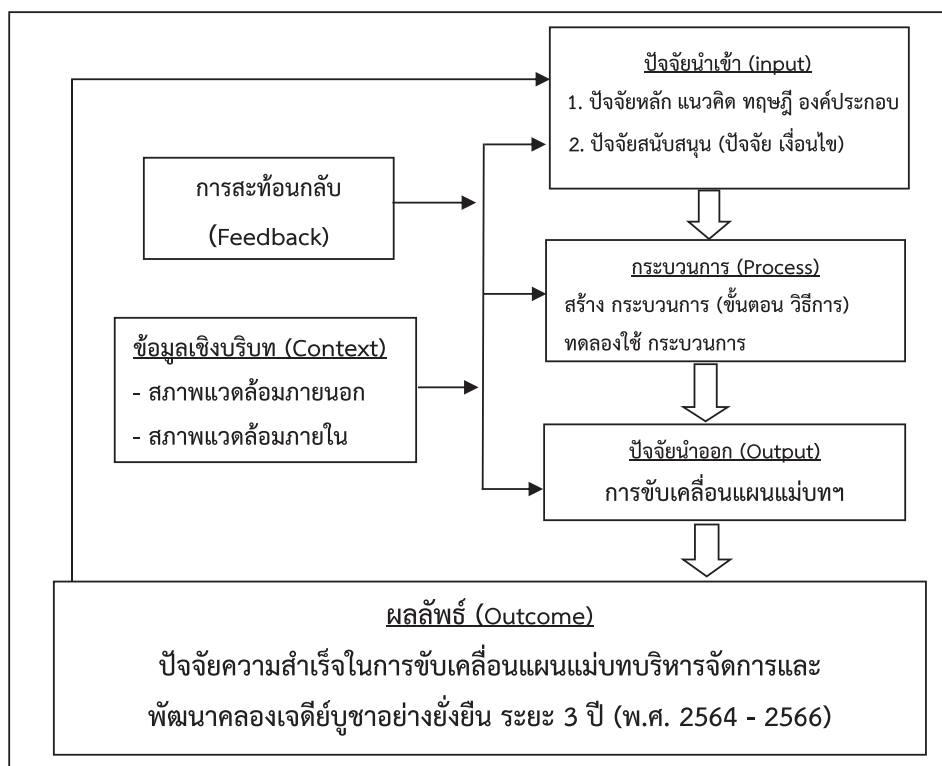
ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา เลือกพื้นที่แบบเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับคลองเจดีย์บูชา ประกอบด้วย

1. อำเภอเมือง
2. อำเภอนครชัยศรี

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมเนื้อหา คือ 1. แนวคิดเกี่ยวกับแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน 2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้ทฤษฎีระบบของเดวิส อิสตัน มาอธิบายเพื่อให้เห็นถึงบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยนำออก (Output) และการสะท้อนกลับ (Feedback) ดังนี้

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งเป็นเพียงแนวทางในการศึกษาในบริบทพื้นที่เท่านั้น โดยอาจจะมีการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมตามสภาพของความเป็นจริงเชิงบริบท เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีคุณภาพ

2. กรอบทฤษฎี

1. แนวคิดเกี่ยวกับแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564–2566) เป็นกรอบชี้แนะให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ในช่วง 3 ปี สิ่งสำคัญคือการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติซึ่งกระบวนการสำคัญที่จะให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดของแผนแม่บทฯ ได้ จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการถ่ายทอด การสร้างความเข้าใจ และกำหนดกลไกการขับเคลื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมคิดและร่วมขับเคลื่อนการบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างบูรณาการ และเห็นผลเป็นรูปธรรมเพื่อคลองเจดีย์บูชาได้รับการคุ้มครองดูแลฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและเป็นธรรม เสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดีแก่สังคมและชุมชนริมคลองเจดีย์บูชาโดยตรง และประชาชนโดยรวมของจังหวัดนครปฐม รวมถึงการเพิ่ม

มูลค่าทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน และจังหวัดนครปฐม ดังนั้นการถ่ายทอดแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564–2566) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางการดำเนินงานให้เกิดผลในทางปฏิบัติ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ได้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการในทุกระดับทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สื่อและองค์กรต่างๆ ตลอดจนภาคประชาชน ประชาสังคม โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564–2566) ไปสู่การปฏิบัติกรอบแนวคิด (Conceptual framework) แผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน มีดังนี้ (คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน, 2563, หน้า 23–36)

1) วิสัยทัศน์

“สืบสานพระราชศรัทธา นำคลองเจดีย์บูชาสู่แหล่งท่องเที่ยวระดับสากล”

2) พันธกิจ

2.1 ส่งเสริมศักยภาพให้เป็นคลองรองรับน้ำ

2.2 พัฒนาให้น้ำในคลองมีคุณภาพดี

2.3 ส่งเสริมการปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม

2.4 ส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสร้างจิตสำนึกทุกภาคส่วนในการรักษาคคลอง

2.5 ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

3) เป้าหมาย

3.1 คลองเจดีย์บุขามีน้ำไหลเวียนตลอด

3.2 คุณภาพน้ำในคลองเจดีย์บุขาดีขึ้น

3.3 คลองเจดีย์บุขามีภูมิทัศน์ที่สวยงามเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน

3.4 ชุมชนมีส่วนร่วมและบริหารจัดการโดยชุมชนอย่างเป็นระบบ

3.5 ชุมชนริมคลองมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

3.6 เกิดแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนริมคลอง

3.7 ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมริมคลองเจดีย์บุขา

3.8 มีกระบวนการ และรูปแบบการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกและความตระหนัก

4) ประเด็นยุทธศาสตร์

4.1 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ

4.2 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการคุณภาพน้ำ

4.3 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การปรับปรุงภูมิทัศน์ และสภาพแวดล้อม

4.4 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.5 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การประชาสัมพันธ์

แผนแม่บทนี้เป็นกรอบแนวทางในการฟื้นฟูและพัฒนาคลองเจดีย์บุขา โดยมุ่งเน้นการบูรณาการทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาและประชาชนเพื่อให้คลองเจดีย์บุขาได้รับการดูแล ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเป้าหมายระดับนานาชาติที่ต่อยอดโดยองค์การสหประชาชาติ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและต่อเนื่องในการพัฒนาระดับชาติและระดับสากลที่ทุกประเทศดำเนินการร่วมกันหลังจากที่เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goal s: MDGs) สิ้นสุดลงโดยมีกรอบความคิดที่มองความเชื่อมโยงของการพัฒนา ในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลทั้งในมิติของการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic growth) ความครอบคลุมทางสังคม (Social inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (Environmental protection) อย่างยั่งยืนในรูปแบบบูรณาการและอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้จะใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาดังแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2558 จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี ประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย (SDG goals) 169 เป้าหมายย่อย (SDG targets) มีตัวชี้วัด (SDG indicators) ทั้งสิ้น 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาของแต่ละประเทศ โดยเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 9 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 2, 3, 6, 8, 11, 12, 13, 14 และ 15 ซึ่งมีประเด็นและองค์ประกอบการพัฒนาในแต่ละเป้าหมายที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกัน นอกจากนี้ ยังรวมถึง

การส่งเสริมการจัดการป่าอย่างยั่งยืนและแก้ไข การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบ ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ และมีการ ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อที่จะลดการสูญเสีย ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและความหลากหลาย ทางชีวภาพ (สำนักงานนโยบายและ แผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565, หน้า 1-2)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Searching) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ เอกสาร ทางด้านวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องและแหล่งข้อมูล ทางอินเทอร์เน็ต

2. การศึกษาในพื้นที่ (Research Area Surveying) ใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) การเก็บข้อมูล จากเรื่องเล่า (Story Telling) การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับ ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) ผู้วิจัย เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ คณะทำงาน ในการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ได้แก่ สำนักงาน สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5 (นครปฐม) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครปฐม สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม โครงการชลประทาน

นครปฐม สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด นครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมและ คณะทำงานจิตอาสาพระราชทานจังหวัด นครปฐม จำนวน 14 คน เครื่องมือในการวิจัย ใช้แบบสังเกตการณ์ และแบบสัมภาษณ์ อย่างมีโครงสร้างใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ 1) การตรวจสอบด้าน ข้อมูล 2) การตรวจสอบด้านรวบรวมข้อมูล 3) การสร้างบทสรุปและยืนยันบทสรุป ใช้วิธีเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากนั้น จึงหาข้อสรุปที่เห็นได้อย่างชัดเจนและใช้กระบวนการ วิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) 6 ขั้นตอน คือ 1) การทำความเข้าใจกับข้อมูล 2) การทำให้เกิดข้อมูลเบื้องต้น 3) การค้นหา แก่นสาระ 4) การตรวจสอบซ้ำแก่นสาระ 5) การระบุและตั้งชื่อแก่นสาระ 6) การจัดทำ รายงาน (Braun & Clarke, 2006) ในการ วิเคราะห์ข้อมูล

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ได้ ดังนี้

1. สาระสำคัญของแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566)

คลองเจดีย์บูชาเป็นแหล่งน้ำที่มีความ สำคัญต่อจังหวัดนครปฐมและประชาชนใน พื้นที่ด้วยเหตุผลหลายประการ สะท้อนให้ เห็นถึงความสำคัญของคลองเจดีย์บูชาทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ 1

สภาพคลองเจดีย์บูชาในปัจจุบัน

ต้นน้ำ (คลองเจดีย์บูชา) รับน้ำจากคลองชลประทาน 5 ซ และเชื่อมต่อกับคลองวังตะกั่ว
บริเวณบ้านม่วงตราช ม.8 ต.ทัพหลวง อ.เมืองฯ จ.นครปฐม

ภาพที่ 1 : สภาพคลองเจดีย์บูชาในปัจจุบัน

ที่มา : สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 (นครปฐม), 2563, ออนไลน์

ความสำคัญของคลองเจดีย์บูชา สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. แหล่งน้ำที่สำคัญสำหรับการเกษตรและวิถีชีวิตชุมชน คลองเจดีย์บูชาเป็นแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับการเกษตร โดยเฉพาะการทำนาและการปลูกพืชต่าง ๆ ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่นครปฐม น้ำจากคลองช่วยให้พื้นที่เกษตรกรรมมีความอุดมสมบูรณ์และสามารถทำการเพาะปลูกได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ คลองยังเป็นแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคของชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ไม่มีระบบประปาหรือระบบน้ำประปา

ยังไม่ครอบคลุม ทำให้คลองมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

2. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ คลองเจดีย์บูชาเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์น้ำหลายชนิด จึงมีความสำคัญในการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่น การอนุรักษ์และพัฒนาคลองทำให้สามารถรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ได้ การฟื้นฟูและดูแลคลองเจดีย์บูชาให้มีคุณภาพน้ำที่ดี ยังช่วยในการควบคุมปัญหาน้ำเสียและมลพิษในพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้

คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ดีขึ้น รวมถึงส่งเสริมสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้คลอง

3. แหล่งวัฒนธรรมและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ คลองเจดีย์บูชามีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนในนครปฐม การพัฒนาคลองควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การจัดกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับคลอง ส่งเสริมให้คลองเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าในด้านวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของชุมชน คลองยังเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างชุมชนต่าง ๆ และส่งเสริมการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้เป็นแหล่งรวมตัวของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม

4. ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและการพักผ่อน คลองเจดีย์บูชาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำที่มีศักยภาพในพื้นที่นครปฐม เนื่องจากความสวยงามของภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ การพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์รอบคลองสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่ให้มาพักผ่อนและเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นได้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รอบคลองยังช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นผ่านการจำหน่ายสินค้าและบริการจากชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางเรือ การขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการจัดแสดงศิลปวัฒนธรรม

5. บทบาทในการลดผลกระทบจากน้ำท่วมและภัยพิบัติ คลองเจดีย์บูชามีบทบาทสำคัญในการระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน การบริหารจัดการคลองอย่างมีประสิทธิภาพช่วยลดความเสี่ยงจากน้ำท่วมและปัญหาน้ำขังในชุมชน การปรับปรุงและพัฒนาระบบระบายน้ำของคลองทำให้สามารถรองรับน้ำได้มากขึ้น ช่วยป้องกันความเสียหายต่อบ้านเรือนและพื้นที่การเกษตรของประชาชนในพื้นที่นครปฐม

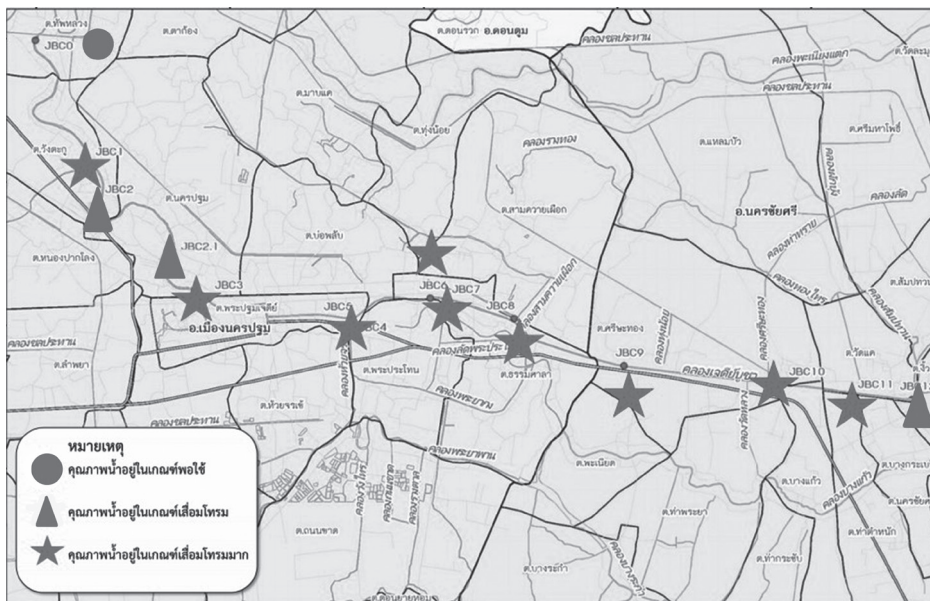
6. การสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งของชุมชน คลองเจดีย์บูชาเป็นศูนย์กลางของการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในการดูแลรักษาทรัพยากรท้องถิ่น การดำเนินโครงการอนุรักษ์และพัฒนาคลอง ทำให้ชุมชนต่าง ๆ สามารถร่วมมือกันในการพัฒนาพื้นที่และสร้างความยั่งยืนในระยะยาวซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิตของประชาชน

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 (นครปฐม) ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในคลองเจดีย์บูชาและปากคลองสาขาของคลองเจดีย์บูชาอย่างต่อเนื่อง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพน้ำ 15 สถานี³ (คลองเจดีย์บูชา จำนวน 7 จุด และคลองสาขา

³ จุดเก็บตัวอย่างน้ำคลองเจดีย์บูชาและคลองสาขา 15 สถานี ได้แก่ 1) ปตร.รับน้ำจากคลองชลประทาน ต.ทัพหลวง อ.เมือง 2) ปากคลองวังตะกู ต.วังตะกู อ.เมือง 3) สะพานวัดวังตะกู ต.วังตะกู อ.เมือง 4) สะพานเทศา ขอย 4 อ.เมือง 5) ปากคลองห้วยจระเข้ ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง 6) วัดไร่เกาตันสำโรง ต.พระประโทน อ.เมือง 7) ปากคลองพระประโทน ต.พระประโทน อ.เมือง 8) ปากคลองสามควายเผือก ต.สามควายเผือก อ.เมือง 9) สะพานขอยเทศบาล 13 ต.ธรรมศาลา อ.เมือง

จำนวน 8 จุด) ตลอดแนวคลองเจดีย์บูชา พบว่า
คุณภาพน้ำมีเกณฑ์คุณภาพน้ำอยู่ในระดับ
เสื่อมโทรมมากถึง 10 สถานี ส่วนอีก 5 สถานี

ที่เหลืออยู่ในระดับเสื่อมโทรม 4 สถานีอยู่ใน
ระดับพอใช้ 1 สถานี ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงคุณภาพน้ำ ณ สถานีตรวจคุณภาพน้ำตลอดแนวคลองเจดีย์บูชา
ที่มา : สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 (นครปฐม), 2563, ออนไลน์

คุณภาพน้ำที่เสื่อมโทรม ชี้ให้เห็นถึงปัญหามลพิษทางน้ำที่เกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น น้ำเสียจากชุมชน อุตสาหกรรม การเกษตร และการสะสมของขยะ คุณภาพน้ำที่อยู่ในระดับเสื่อมโทรมรุนแรงตลอดแนวคลองเจดีย์บูชา สะท้อนถึงปัญหาที่ซับซ้อนจากทั้งสิ่งแวดล้อมและการจัดการ ดังนั้น การขับเคลื่อนแผนแม่บทควมมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง การเสริมสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนริมคลองอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) พบว่า มียุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการฯ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ

1. การกำหนดแนวเขตของคลองเจดีย์บูชาและการสอบแปลงที่ดิน สํารวจแนวเขตคลอง ตรวจสอบแปลงที่ดิน และบังคับใช้กฎหมาย การสำรวจ สอบเขตแปลงที่ดินที่อยู่ติดกับคลองเจดีย์บูชา การตรวจสอบผู้บุกรุก

10) สะพานวัดศีรษะทอง ต.ศีรษะทอง อ.นครชัยศรี 11) ปากคลองเจดีย์บูชา ต.นครชัยศรี อ.นครชัยศรี 12) ปากคลองท่าทราย อ.นครชัยศรี 13) ปากคลองธรรมศาลา อ.เมือง 14) สะพานหนองจอก ซอย 6 ต.ทุ่งน้อย 15) สี่แยกกองถึงบ่อขยะ ต.นครปฐม

ลำแนวเขตคลองเจดีย์บูชา การเคลื่อนย้ายคนและสิ่งปลูกสร้างที่ล่งลำน้ำ หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ โครงการชลประทานนครปฐม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นริมคลองเจดีย์บูชา

2. การขุดลอกคลองเจดีย์บูชา ดำเนินการขุดลอกคลองโดยรถขุดจ้างเหมาคลองระบายน้ำสายใหญ่เจดีย์บูชา (กม.15+500 – 24+224)⁴ ขุดลอกคลองโดยรถขุดจ้างเหมาคลองระบายน้ำสาย 1 ซ้าย เจดีย์บูชา (กม.0+000 – 10+600) ขุดลอกคลองโดยรถขุดจ้างเหมาคลองระบายน้ำสายใหญ่เจดีย์บูชา (กม.0+000 - 15+500) ขุดลอกคลองวังตะกั่ว (กม.0+000 – 7+000) หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ โครงการชลประทานนครปฐม และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครปฐม

3. การกำจัดผักตบชวาและวัชพืชน้ำ กำจัดวัชพืชน้ำคลองระบายน้ำสายใหญ่เจดีย์บูชา (กม.15+500 – 24+224) ปริมาณ 22,200 ต้น กำจัดวัชพืชน้ำคลองระบายน้ำสาย 1 ซ้าย เจดีย์บูชา (กม.0+000 – 10+300) ปริมาณ 18,000 ต้น กำจัดวัชพืชน้ำคลองท่าทราย (คลองสาขาของคลองเจดีย์บูชา) (กม.0+000 – 2+000) ปริมาณ 10 ไร่ กำจัดวัชพืชน้ำคลองระบายน้ำสายใหญ่เจดีย์บูชา (กม.0+000 - 15+500) หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ โครงการชลประทานนครปฐม และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครปฐม

4. การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ เพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน และการเปิด ปิดประตูระบายน้ำในคลองพิจารณาความจำเป็นของประตูระบายน้ำในคลองเจดีย์บูชา โดยศึกษา

และสำรวจเพื่อจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนเพิ่มเติม เพื่อผันน้ำเข้าสู่คลองเจดีย์บูชา ศึกษาความเหมาะสมและก่อสร้างประตูระบายน้ำ (ระหว่างเขตอำเภอเมืองนครปฐม กับอำเภอนครชัยศรี) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำ ขจัดสิ่งกีดขวางทางและรูก้าทางน้ำ หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ โครงการชลประทานนครปฐม และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครปฐม

5. การแก้ไขและบรรเทาอุทกภัยในเขตเมือง ปรับปรุงเพิ่มศักยภาพระบบระบายน้ำของคลองเจดีย์บูชา สำรวจและจัดทำแก้มลิงพร้อมอาคารประกอบ ปรับปรุงประตูระบายน้ำส้มเสี้ยว ตำบลหนองดินแดง อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ โครงการชลประทานนครปฐมและโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครปฐม

6. การบังคับใช้กฎหมายหน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ โครงการชลประทานนครปฐมและโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครปฐม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการคุณภาพน้ำ

1. การจัดการน้ำเสีย ได้แก่ การปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียเดิม ก่อสร้างท่อบรรณน้ำเสีย จัดการน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่คลอง เช่น การจัดทำถังดักไขมัน/ระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ หรือแบบรวมกลุ่ม รวมทั้งศึกษาความเหมาะสมการจัดการระบบระบายน้ำ และจัดการน้ำเสีย ดังนี้

1) ก่อสร้างศูนย์บริหารจัดการคุณภาพน้ำ และจ้างที่ปรึกษาควบคุมงาน หน่วยงานรับผิดชอบ

⁴ (กม.224+24 – 500+15) คือ จากกิโลเมตรที่ 15 มาอีก 500+ เมตร ถึง จากกิโลเมตรที่ 24 มาอีก 224+ เมตร

ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังตะกู เทศบาลตำบลธรรมศาลา เทศบาลเมืองนครปฐม เทศบาลตำบลศีรชะทอง เทศบาลตำบลบ่อพลับ

2) เพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครนครปฐม หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ เทศบาลนครนครปฐม

3) สำรวจและก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมกลุ่มของเทศบาลนครนครปฐม หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ องค์การจัดการน้ำเสีย และเทศบาลนครนครปฐม

4) ติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียเบื้องต้น (ถังดักไขมัน บ่อเกรอะ บ่อซึม บึงประดิษฐ์) เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูคลองเจดีย์บูชา หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ เทศบาลนครนครปฐม เทศบาลเมืองนครปฐม เทศบาลเมืองสามคเวียเผือก เทศบาลตำบลธรรมศาลา เทศบาลตำบลบ่อพลับ เทศบาลตำบลศีรชะทอง เทศบาลตำบลนครชัยศรี องค์การบริหารส่วนตำบลทัพหลวง องค์การบริหารส่วนตำบลวังตะกู องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปากโลง องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

5) จัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษ และฐานข้อมูลปริมาณการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษทุกประเภท หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครปฐม และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6) สำรวจแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทฟาร์มปศุสัตว์เพื่อใช้วางแผนและออกแบบการกำหนดจุดติดตั้งระบบบำบัดแบบรวมกลุ่มเพื่อฟื้นฟูคลองเจดีย์บูชา หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมจังหวัดนครปฐม และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7) ออกแบบมาตรฐานระบบบำบัดน้ำเสียจากฟาร์มสุกร/โรงฆ่าสัตว์ ให้มีคุณภาพน้ำทิ้งเป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนด หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครปฐม และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม

2. การบังคับใช้กฎหมาย ตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่เสี่ยงของคลองเจดีย์บูชา การบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ กำหนดให้มีแบบตัวอย่างมาตรฐานระบบบำบัดน้ำเสียจากฟาร์มสุกรและโรงฆ่าสัตว์ อบรมกฎหมายสิ่งแวดล้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแหล่งกำเนิดมลพิษ การส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมาย

1) ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำให้ระบายน้ำทิ้งหรือของเสียเป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนดภายใต้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนครปฐม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 (นครปฐม) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครปฐม สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครปฐม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นริมคลองเจดีย์บูชา

2) กำหนดให้การขออนุญาต/ต่ออนุญาตกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพต้องพิจารณา

เงื่อนไขด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมประกอบ การขอ/ต่อใบอนุญาต ตามคำแนะนำของ กระทรวงสาธารณสุข และให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นริมคลองเจดีย์บูชาออกข้อบัญญัติ บังคับใช้ในพื้นที่ หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ เทศบาลนครนครปฐม เทศบาลเมืองนครปฐม เทศบาลเมืองสามควายเผือก เทศบาลตำบล ธรรมศาลา เทศบาลตำบลบ่อพลับ เทศบาล ตำบลศิระทอง เทศบาลตำบลนครชัยศรี องค์การบริหารส่วนตำบลทัพหลวง องค์การ บริหารส่วนตำบลวังตะกั่ว องค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองปากโลง องค์การบริหาร ส่วนตำบลบางแก้ว

3) กำหนดให้การขออนุญาตก่อสร้าง อาคารใหม่ในพื้นที่ที่ยังไม่มีระบบบำบัด น้ำเสียรวม หรือไม่อยู่ในเขตบริการบำบัดน้ำเสีย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องติดตั้ง ถึงบำบัดน้ำเสีย ตามที่ได้รับรองมาตรฐาน ด้านประสิทธิภาพถึงและคุณภาพน้ำทิ้งจาก สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม (มอก. 2962-2562)⁵ หรือถึงดักไขมัน หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ เทศบาลนครนครปฐม เทศบาลเมืองนครปฐม เทศบาลเมืองสามควายเผือก เทศบาลตำบล ธรรมศาลา เทศบาลตำบลบ่อพลับ เทศบาล ตำบลศิระทอง เทศบาลตำบลนครชัยศรี องค์การบริหารส่วนตำบลทัพหลวง องค์การ บริหารส่วนตำบลวังตะกั่ว องค์การบริหารส่วน

ตำบลหนองปากโลง องค์การบริหารส่วนตำบล บางแก้ว

3. การช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่แหล่งกำเนิด มลพิษตามแนวคลองเจดีย์บูชาให้ปฏิบัติตาม กฎหมายสิ่งแวดล้อม จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือ การปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม จัดอบรม การปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมให้กับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และแหล่งกำเนิด มลพิษ จัดอบรมให้ความรู้และจัดทำถังดักไขมัน อย่างง่ายสำหรับครัวเรือน/ชุมชนริมคลองเจดีย์ บูชา จัดอบรมให้ความรู้การนำของเสีย (น้ำเสีย ขยะมูลฝอย ฯลฯ) ไปใช้ประโยชน์ หน่วยงาน รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค ที่ 5 (นครปฐม) และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครปฐม

4. การติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวัง คุณภาพน้ำ ติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวัง คุณภาพน้ำคลองเจดีย์บูชา และคลองสาขา สนับสนุนและเสริมสร้างกลุ่มเครือข่ายเฝ้าระวัง คุณภาพน้ำคลองเจดีย์บูชา หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 (นครปฐม)

5. การจัดการสิ่งแวดล้อมเขตเทศบาล ตำบลธรรมศาลา (Flagship project) ส่งเสริม การจัดการน้ำเสียและขยะมูลฝอยชุมชน ส่งเสริมและให้ความรู้กับแหล่งกำเนิดให้ปฏิบัติ ตามกฎหมาย ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย กับแหล่งกำเนิดมลพิษ ติดตามตรวจสอบ

⁵ มอก. เป็นคำย่อมาจาก “มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” หมายถึง ข้อกำหนดทางวิชาการที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ผลิตในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพในระดับที่เหมาะสมกับการใช้งาน มากที่สุดโดยจัดทำออกมาเป็นเอกสารและ จัดพิมพ์เป็นเล่ม ภายใน มอก. แต่ละเล่มประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ การผลิตผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เช่น เกณฑ์ทางเทคนิค คุณสมบัติที่สำคัญ ประสิทธิภาพของการนำไปใช้งาน คุณภาพของวัสดุ ที่นำมาผลิต และวิธีการทดสอบ เป็นต้น

คุณภาพน้ำ แหล่งน้ำผิวดิน บริเวณคลองเจดีย์บูชา คลองเสาหงส์ คลองพระประโทน คลองธรรมศาลา คลองวัดธรรมศาลา คลองพญาาง คลองสามควายเผือก หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 (นครปฐม)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม

1. การปรับปรุงภูมิทัศน์การปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมให้มีความสวยงาม และรวบรวมน้ำเสียก่อนระบายลงสู่คลอง ก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์เลียบบคลองเจดีย์บูชา (หมู่ 1 3 5 และ 9 ตำบลนครปฐม) หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม

2. การพัฒนาที่อยู่อาศัย การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาที่อยู่อาศัยของชุมชนสองฝั่งคลองให้มีความสวยงาม (ปลูกต้นไม้ดอกไม้หน้าบ้าน) พัฒนาพื้นที่คลองเจดีย์บูชาเฉลิมพระเกียรติ ระยะที่ 2 และ 3 (วัดเสนาหา - ถนนเทศบาล 8 ระยะทาง 3,570 เมตร) หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม

3. ศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดการวางผังและพัฒนาพื้นที่ เฉพาะบริเวณคลองเจดีย์บูชา (ช่วงปากคลองเจดีย์บูชา อำเภอนครชัยศรี - องค์กรปฐมเจดีย์อำเภอมืองนครปฐม) หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา พัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับคลองเจดีย์บูชา พื้นฟูและส่งเสริมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา “สืบสานประเพณีวิถีถิ่นชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา” อาทิเช่น จัดกิจกรรมลอยกระทงประจำปี กำหนดวันคลองเจดีย์บูชา จัดกิจกรรมวันคลองเจดีย์บูชารำลึก (26 มีนาคมของทุกปี) และจัดกิจกรรมรำลึกพระมหากรุณาธิคุณรัชกาลที่ 4 จัดกิจกรรมแข่งขันเรือมาดพื้นบ้าน ในเทศกาลเข้าพรรษาประจำปี จัดทำระบบฐานข้อมูลคลองเจดีย์บูชา หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม

2. การสร้างจิตสำนึกของชุมชนริมคลองรัตนวงศ์อนุรักษ์คลองเจดีย์บูชา ยกย่องบุคคล/ชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์คลองเจดีย์บูชา จัดกิจกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านสัญจรเสริมสร้างจิตสำนึกรัก(ษ์) คลองเจดีย์บูชา จัดกิจกรรมประกวดโครงงานสถานศึกษารัก(ษ์) คลองเจดีย์บูชา สร้างจิตสำนึกรักคลองเจดีย์บูชาทั้งในกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไปจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนอนุรักษ์คลองเจดีย์บูชาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คลองเจดีย์บูชา และส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สำนักงาน

วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

3. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟู รักษาและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน จัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อมคลองเจดีย์บูชาด้วยพลัง “บวร” เป็นประจำทุกเดือน จัดกิจกรรมสร้างเครือข่ายกลุ่มคนรักคลองเจดีย์บูชา จัดกิจกรรมส่งเสริมการบริหารจัดการขยะต้นทางจากครัวเรือน โดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน อาทิ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากผักตบชวา เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ ที่ทำการปกครองจังหวัดนครปฐม และอำเภอเมืองนครปฐม อำเภอนครชัยศรี หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 (นครปฐม) และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครปฐม สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครปฐม

4. การเสริมสร้างรายได้ให้ชุมชน การเสริมสร้างรายได้ชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรคลองเจดีย์บูชา อาทิ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา พัฒนาวิสาหกิจชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมริมคลองเจดีย์บูชา อบรมเชิงปฏิบัติการ “มัคคุเทศก์น้อยชุมชนคลองเจดีย์บูชา” กิจกรรม

ล่องเรือชมคลองเจดีย์บูชา หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครปฐม และสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครปฐม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การประชาสัมพันธ์

1. การสร้างภาพลักษณ์และความสำคัญของคลองเจดีย์บูชา จัดทำเนื้อหาและสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนำเสนอภาพลักษณ์และความสำคัญของคลองเจดีย์บูชา อาทิ เช่น จัดประกวดคำขวัญเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูคลองเจดีย์บูชา หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครปฐม

2. การสื่อสารประชาสัมพันธ์เชิงรุกและเชิงรับเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน สื่อสารสร้างการรับรู้และมีส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน จัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน สร้างเครือข่ายด้านการประชาสัมพันธ์ หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครปฐม

ทั้งนี้ หากจะสรุปโดยภาพรวมของแผนงาน อาจกล่าวได้ว่ายุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน เป็นสาระสำคัญของแผนแม่บท ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : ยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการคลองเจดีย์บูชา

ยุทธศาสตร์	กิจกรรมสำคัญ	หน่วยงานรับผิดชอบ
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการน้ำ อย่างเป็นระบบ	1. กำหนดแนวเขตและสอแปลงที่ดิน 2. ขุดลอกคลองเจดีย์บูชา 3. กำจัดผักตบชวาและวัชพืชน้ำ 4. บริหารจัดการน้ำเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน 5. แก้ไขและบรรเทาอุทกภัย 6. บังคับใช้กฎหมาย	โครงการชลประทานนครปฐม โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครปฐม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการ คุณภาพน้ำ	1. ปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียเดิม 2. เพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย 3. สำรวจและติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมกลุ่ม 4. จัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษ 5. ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม 6. ช่วยเหลือให้คำแนะนำแหล่งกำเนิดมลพิษ	เทศบาลนครนครปฐม องค์การบริหารจัดการน้ำเสีย สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครปฐม สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 5 (นครปฐม)
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การปรับปรุงภูมิทัศน์ และสภาพแวดล้อม	1. ปรับปรุงภูมิทัศน์และสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง 2. พัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลอง 3. ศึกษาและออกแบบวางผังพัฒนาพื้นที่	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครปฐม
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของชุมชน	1. จัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เช่น งานประเพณีและพิธีกรรม 2. สนับสนุนการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านสถานศึกษาและองค์กรชุมชน 3. พัฒนาศูนย์วัฒนธรรมในพื้นที่	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การประชาสัมพันธ์	1. จัดทำเนื้อหาและสื่อประชาสัมพันธ์ 2. นำเสนอภาพลักษณ์และความสำคัญ เช่น จัดประกวดคำขวัญเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูคลองเจดีย์บูชา 3. สร้างการรับรู้และมีส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนแม่บท 4. จัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน 5. สร้างเครือข่ายด้านการประชาสัมพันธ์	สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครปฐม

แผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน เน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยการบูรณาการนี้มีความสำคัญต่อการดำเนินการให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บท โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนครปฐม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำ เช่น กรมทรัพยากรน้ำ กรมควบคุมมลพิษ และกรมชลประทาน โดยหน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการน้ำ การควบคุมคุณภาพน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำในคลองเจดีย์บูชา รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสำหรับโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนแม่บท

2. ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีบทบาทสำคัญในการศึกษาวิจัยเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงวิชาการในการพัฒนาแผนแม่บท นอกจากนี้ยังมีการจัดอบรมและให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำ และทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการร่วมทำวิจัยและเก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

3. ความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน

ภาคเอกชนในพื้นที่นครปฐม เช่น ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจการเกษตร และภาคอุตสาหกรรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน การลงทุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เชื่อมโยงกับคลองเจดีย์บูชา เพื่อสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น รวมถึงการร่วมมือในการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้ ริมน้ำ การทำความสะอาดคลอง และการร่วมมือในโครงการการพัฒนาชุมชน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน

ที่อาศัยอยู่ริมคลองเจดีย์บูชาเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาคลองแบบมีส่วนร่วม ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูคลองเจดีย์บูชา ผ่านการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน การณรงค์ให้ชุมชนมีความตระหนักในการดูแลรักษาคุณภาพน้ำ การร่วมมือในการจัดทำกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับแผนแม่บท รวมถึงการเข้าร่วมในการประชุมและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

5. ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้

การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนแม่บทและการสร้างการรับรู้แก่สาธารณชนมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญของคลองเจดีย์บูชา การใช้สื่อสาธารณะ สื่อโซเชียลมีเดีย และการจัดเวทีชุมชน เพื่อให้ข้อมูลและส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน

6. ความร่วมมือด้านข้อมูลและเทคโนโลยี
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันในการรวบรวมข้อมูลและใช้เทคโนโลยีในการวางแผนและติดตามการดำเนินงาน โดยใช้ระบบการเก็บข้อมูลด้านคุณภาพน้ำ การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการใช้เทคโนโลยีเชิงภูมิศาสตร์ (GIS) ในการวางแผนการจัดการพื้นที่ริมน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสภาพปัญหาและสถานะของคลองเจดีย์บูชา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการวางแผนการฟื้นฟูและพัฒนาให้มีความยั่งยืน

การบูรณาการระหว่างหน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการทำให้แผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) โดยเน้นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เพื่อให้คลองเจดีย์บูชาสามารถเป็นแหล่งทรัพยากรที่สร้างประโยชน์และคุณค่าให้กับชุมชนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐมต่อไปในอนาคต

2. ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์ฯ และผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (พ.ศ. 2564-2566) พบว่า มีการดำเนินการตามแนวทางการขับเคลื่อนที่ถูกกำหนดไว้ในแผนแม่บทฯ โดยได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการในทุกระดับ ทำให้สามารถสรุปปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ได้ดังนี้

1. การรับรู้และความตระหนักต่อการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา เพื่อเพิ่มการรับรู้และความตระหนักต่อการบริหารจัดการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา จำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการเผยแพร่และทำความเข้าใจต่อแผนแม่บทฯ ให้กับหน่วยงานทั้งในส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น รวมถึงภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อให้ทุกหน่วยงานเข้าใจและรับรู้ความสำคัญของแผนฯ ผู้บริหารจัดการแผนแม่บทฯ ควรสร้างการยอมรับและความตระหนักให้กับแผนฯ ด้วยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นในพื้นที่ต่างๆ และมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับแผนฯ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มสื่อประชาสัมพันธ์และช่องทางการรับรู้ให้มากขึ้น เพื่อให้สื่อถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และเพิ่มความเข้าถึงของผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เทคโนโลยีสื่อสารและโซเชียลมีเดียในการเผยแพร่ข้อมูลและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างการติดต่อกับประชาชนและผู้สนใจอื่น ๆ

2. การมีส่วนร่วมของผู้บริหารในจังหวัดนครปฐม เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความร่วมมือกับผู้บริหารของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบทั้งในส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น รวมถึงภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการประสานจากภาคีเครือข่ายและเพิ่มความร่วมมือกับผู้บริหารของหน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารองค์กรภาคเอกชน เช่น สภาหอการค้า จังหวัดนครปฐม สภาอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม ฯลฯ ในการเข้าใจและให้รับทราบสาระสำคัญของแผนแม่บทบริหารจัดการและ

พัฒนาคลองเจดีย์บูชาในระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) คณะผู้บริหารจังหวัดนครปฐม ได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแผนแม่บท เพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้าร่วมในการขับเคลื่อนแผนแม่บท โดยคณะกรรมการนี้มีบทบาทในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแผนงานงบประมาณ และบุคลากรของหน่วยงานให้สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานของแผนแม่บท

นอกจากนี้ มีการจัดการประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นจุดแข็งของการดำเนินงานตามแผนในระยะเวลาที่ผ่านมา การเข้าร่วมประชุมเป็นโอกาสสำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ร่วมกัน รวมถึงการประชุมเป็นแพลตฟอร์มที่สามารถสื่อสารและประสานงานกับผู้บริหารและสมาชิกทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามแผนแม่บท การมีส่วนร่วมของผู้บริหารในจังหวัดนครปฐมและการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างพื้นที่สื่อสารและการปฏิบัติงานร่วมกัน ที่สนับสนุนให้แผนแม่บทดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะเวลาที่กำหนด

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการรับทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินกิจกรรมตามแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยิ่งในระยะเวลา 3 ปี

(พ.ศ. 2564-2566) โดยเนื่องจากบางกิจกรรมอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนและภาคเอกชนในพื้นที่ จึงมุ่งเน้นในการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนแม่บทในการสร้างความเข้าใจและเสริมสร้างความร่วมมือกับประชาชนและภาคเอกชน ควรมีการรณรงค์และการสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิบัติของแผนแม่บท ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรมจิตอาสาที่เชื่อมโยงกับแผนแม่บท โดยการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยสร้างความเข้าใจและความรับผิดชอบต่อการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเพื่อประโยชน์ร่วมกันในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม ในด้านการรักษาสีงแวดล้อมที่ยังมีปัญหา เช่น การปล่อยน้ำเสียลงสู่คลอง และการทิ้งขยะสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงในคลอง ต้องมีการรณรงค์เพิ่มเติมและมีมาตรการสร้างเสริมจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในระยะยาว นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาและใช้สื่อสารที่เข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย เพื่อเสริมสร้างความตระหนักในประชาชนเกี่ยวกับการรักษาสีงแวดล้อมและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สูงสุดในระยะยาว ซึ่งอาจรวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือสื่อประชาสัมพันธ์อื่น ๆ ที่เป็นที่ยอมรับในสังคมปัจจุบัน

4. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาคีการพัฒนาและชุมชนเป้าหมาย โดยการประสานงานกับคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำทำจีนเพื่อนำเสนอแผนแม่บทและขอรับการสนับสนุนงบประมาณภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติหรือแหล่งเงินอื่น เป็นสิ่งที่สำคัญเพราะงบประมาณที่ได้รับสนับสนุนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนแม่บท หากโครงการ/กิจกรรมใด ๆ ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการนั้น ๆ โดยตรง

การได้รับการสนับสนุนงบประมาณส่งผลให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินงานร่วมกัน และเสริมสร้างสัมฤทธิ์ของแผนแม่บทได้ในที่สุดระยะเวลาการดำเนินงานที่ผ่านมา ยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคีเครือข่ายเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานและขอความร่วมมือเชิงรุกมากยิ่งขึ้นเพื่อสร้างความร่วมมือและความเข้าใจกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ควรสร้างช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สูงสุดในระยะยาว

5. โครงการสำคัญตามนโยบายรัฐบาล (Flagship Projects) ใน พ.ศ. 2564 หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดนครปฐมได้เลือกเขตเทศบาลตำบลธรรมศาลาเป็นพื้นที่ที่จะดำเนินโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมในลักษณะของโครงการสำคัญตามนโยบายรัฐบาล เพื่อเป็นตัวอย่าง

ในการดำเนินงานที่มีความเข้มข้นและเห็นผล การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่รูปธรรม โดยโครงการดังกล่าวจะเน้นการแก้ไขปัญหาตามลำดับความสำคัญและเร่งด่วนที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนในระดับกว้าง โครงการดังกล่าวเป็นแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการต่อไป ในระยะต่อมานี้จะมีการขยายผลการดำเนินงานไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ เช่น เขตตำบลวังตะกั่วและเขตเทศบาลนครนครปฐม โดยการเลือกพื้นที่เหล่านี้ให้เป็นต้นแบบในการดำเนินโครงการที่มีผลสัมฤทธิ์และเป็นแนวทางสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ในการนำแนวคิดและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเข้าไปในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เหล่านี้

6. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนในระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) มีกลไกดังต่อไปนี้

6.1 คณะกรรมการบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนถูกแต่งตั้งตามหลักพระราชรัฐ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐมเป็นประธาน หน้าที่ของคณะกรรมการคือติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนในระยะเวลา 3 ปี

6.2 มีการแต่งตั้งคณะทำงานภายใต้คณะกรรมการบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนตามหลักพระราชรัฐ โดยประกอบไปด้วยผู้แทนจากประเด็นยุทธศาสตร์

ทั้ง 5 ประเด็น หน้าที่ของคณะทำงานคือรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนในระยะเวลา 3 ปี และจัดทำรายงานความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานทุก 6 เดือนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนตามหลักพระราชรัฐ

6.3 มีการเชิญผู้แทนภาคประชาชน ประชาสังคม หรือเครือข่ายประชาชนเข้าร่วมในกลไกการติดตามและประเมินผล เนื่องจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการติดตามและประเมินผลแผนแม่บท โดยการให้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การร่วมติดตามและร่วมตรวจสอบตั้งแต่เริ่มต้นระหว่างการทำนินโครงการต่าง ๆ และหลังการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชน

ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานจะช่วยให้ทราบถึงความก้าวหน้าและปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามแผนแม่บท โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาเพื่อปรับปรุงแผนงานต่อไปให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของแผนแม่บทอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเชิญชวนผู้แทนภาคประชาชนเข้าร่วมในกระบวนการติดตามและประเมินผลเป็นการสร้างความโปร่งใสและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

7. การยกย่องหน่วยงาน ชุมชนและภาคีเครือข่ายต้นแบบ การยกย่องหน่วยงาน ชุมชน

และภาคีเครือข่ายต้นแบบที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนในระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) เป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากการประกาศยกย่องจะเป็นการยอมรับและพิสูจน์ถึงความสำเร็จและความพยายามที่ทุกภาคส่วนได้ทำในการดำเนินงานตามแผนแม่บทและเป็นการให้ความสำคัญและความชื่นชมในการทำงานของหน่วยงาน ชุมชน และภาคีเครือข่ายต้นแบบที่มีส่วนร่วมในการสร้างความสำเร็จของแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อประกาศยกย่องอย่างเป็นทางการและรับรองความสำเร็จของหน่วยงาน ชุมชน และภาคีเครือข่ายต้นแบบ ควรมีการตั้งคณะทำงานที่มีหน้าที่ศึกษาและคัดเลือกอย่างเป็นระบบและเป็นทางการในการจัดทำเอกสารสร้างขวัญและกำลังใจ รวมทั้งส่งเสริมแรงจูงใจและแบบอย่างการปฏิบัติในการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนของการดำเนินงานมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมอย่างมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์และสร้างความประสงค์อันเนื่องมาจากความสำเร็จในการปฏิบัติตามแผนแม่บท โดยเฉพาะในระยะปีที่ 3 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของรอบระยะเวลาแผนแม่บทในการประกาศยกย่องควรเน้นการนำเสนอความสำคัญและคุณค่าของผลงานที่ได้รับการพิจารณาเพื่อเป็นแรงบันดาลใจและตัวอย่างที่ดีให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ในการส่งเสริมและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชา

ปัจจัยความสำเร็จ	ตัวบ่งชี้	ผลที่คาดหวัง
1. การรับรู้และความตระหนัก	- จำนวนกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลแผนแม่บทฯ - สัดส่วนผู้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างความตระหนัก - การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ (ออนไลน์และออฟไลน์)	- เพิ่มการรับรู้ของประชาชนและหน่วยงานเกี่ยวกับแผนแม่บทฯ - การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานทุกระดับ - การเข้าถึงข้อมูลที่สะดวกและหลากหลาย
2. การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร	- จำนวนการประชุมของคณะกรรมการและผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง - การจัดตั้งคณะทำงานและความถี่ของการติดตามผล - การสนับสนุนและการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย	- เพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน - เกิดการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน - การเข้าร่วมของผู้บริหารทุกภาคส่วน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน	- จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง - ความถี่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วม - การลดลงของพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (เช่น การทิ้งขยะ/น้ำเสียลงคลอง)	- การรับรู้และตระหนักถึงประโยชน์ของแผนแม่บทฯ - สร้างแรงจูงใจและความร่วมมือในชุมชน - การรักษาสีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น
4. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	- จำนวนภาคีเครือข่ายที่ร่วมดำเนินโครงการ - การจัดทำข้อตกลงความร่วมมือหรือ MOU ระหว่างหน่วยงาน - จำนวนช่องทางสื่อสารระหว่างภาคีเครือข่าย	- การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรที่เพิ่มขึ้น - ความร่วมมืออย่างยั่งยืนในระยะยาว - การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ
5. โครงการสำคัญตามนโยบายรัฐบาล	- จำนวนโครงการต้นแบบที่ดำเนินการเสร็จสิ้น - ระดับความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต้นแบบ - การจัดสรรงบประมาณตามแผนงานที่กำหนด	- มีโครงการที่สามารถขยายผลและนำไปปฏิบัติในพื้นที่อื่น ๆ - ผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม - การดำเนินงานที่เป็นไปตามแผนแม่บทฯ

ปัจจัยความสำเร็จ	ตัวบ่งชี้	ผลที่คาดหวัง
6. การติดตามและประเมินผล	- จำนวนรายงานความคืบหน้าที่ทำ - ความถี่ในการประชุมติดตามผล - การเข้าร่วมของผู้แทนประชาชนและภาคประชาสังคม	- การปรับปรุงแผนงานตามข้อมูลที่ได้รับ - การดำเนินงานตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ - ความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการดำเนินงาน
7. การยกย่องหน่วยงานและเครือข่ายต้นแบบ	- จำนวนรางวัลหรือการประกาศยกย่องที่จัดขึ้น - ความหลากหลายของหน่วยงาน/ชุมชนที่ได้รับการยกย่อง - ความสนใจและการตอบรับของสาธารณชนต่อกิจกรรมยกย่อง	- สร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินแผนแม่บทฯ - การสร้างแบบอย่างที่ดีให้กับพื้นที่อื่น ๆ - เพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมในระยะยาว

ปัจจัยความสำเร็จทั้ง 7 ด้านเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างประชาชน หน่วยงานราชการ และภาคีเครือข่าย พร้อมการติดตามและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ นี้ไม่เพียงช่วยอนุรักษ์และพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน แต่ยังส่งเสริมคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างยั่งยืนในระยะยาว

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) กับแผนยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2544-2566 ในระดับจังหวัดและระดับชาติ

แผนพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) มีความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดและระดับชาติในหลายด้าน ทั้งในแง่ของการพัฒนาท้องถิ่น และการขับเคลื่อนนโยบายของประเทศ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด (นครปฐม)

แผนพัฒนาจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2564-2566 แผนพัฒนาจังหวัดนครปฐมมีเป้าหมายในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาคลองเจดีย์บูชาที่เน้นการบริหารจัดการน้ำ การปรับปรุงภูมิทัศน์ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาคลองเจดีย์บูชา สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดที่มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการน้ำ และสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครปฐมมีเป้าหมายในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำ

ให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับปรุงคุณภาพน้ำ และการรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งตรงกับแผนการบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาคุณภาพน้ำ ในแผนพัฒนาคลองเจดีย์บูชา การปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณคลองเจดีย์บูชาให้เป็นสถานที่พักผ่อน และท่องเที่ยว ยังสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนา การท่องเที่ยวของจังหวัดนครปฐมที่เน้นการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

2. ความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ ระดับชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาคลองเจดีย์บูชาสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในด้านการพัฒนาและ สร้างความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านการฟื้นฟูและรักษา คุณภาพน้ำ การบริหารจัดการน้ำ และการรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและ เศรษฐกิจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และเครือข่าย เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสนับสนุน การพัฒนาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการปัญหาทรัพยากร

แผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ (Water Management Master Plan) แผนพัฒนา คลองเจดีย์บูชามีความเชื่อมโยงกับแผนแม่บท การบริหารจัดการน้ำของประเทศ ซึ่งครอบคลุม การจัดการน้ำอย่างยั่งยืน การพัฒนาระบบบริหาร จัดการน้ำชุมชน การปรับปรุงคุณภาพน้ำ และ การฟื้นฟูแหล่งน้ำให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์ การพัฒนาคลองเจดีย์บูชาให้เป็นต้นแบบ

ของการจัดการน้ำที่ดีในระดับท้องถิ่นสามารถเป็น กรณีศึกษาสำหรับการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) แผนพัฒนา คลองเจดีย์บูชามีความสอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เน้น การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการสร้างสมดุล ระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมให้ชุมชน เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดูแลและอนุรักษ์ คลองเจดีย์บูชา สอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญ ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

สรุปได้ว่า แผนพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) เชื่อมโยงกับแผน ยุทธศาสตร์ทั้งระดับจังหวัดและระดับชาติ โดย มีความสอดคล้องในด้านการพัฒนาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างความยั่งยืนในการ จัดการน้ำ และการมีส่วนร่วมของชุมชนแผนนี้ ไม่เพียงช่วยพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่น แต่ยังสนับสนุน การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาของ ประเทศโดยรวม ทำให้สามารถขับเคลื่อน การพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่าง แผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนา คลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

แผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) หลายเป้าหมาย โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 6 และเป้าหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. SDG เป้าหมายที่ 6 การจัดการน้ำและสุขาภิบาล (Clean Water and Sanitation)

เป้าหมายย่อย 6.3 ลดมลพิษทางน้ำ

แผนแม่บทมุ่งฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองเจดีย์บูชา โดยการจัดการมลพิษ ขยะ และสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ เพื่อให้คลองเป็นแหล่งน้ำสะอาดและเหมาะสมต่อการใช้งานในชุมชน

เป้าหมายย่อย 6.5 บริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ

การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน เช่น หน่วยงานรัฐ ชุมชน วัด และโรงเรียน สอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างบูรณาการในพื้นที่ลุ่มน้ำ

เป้าหมายย่อย 6.6 อนุรักษ์ระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำ

การฟื้นฟูคลองและสิ่งแวดล้อมรอบข้างเป็นส่วนหนึ่งของการปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศน้ำในคลองเจดีย์บูชา

2. SDG เป้าหมายที่ 11 เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน (Sustainable Cities and Communities)

เป้าหมายย่อย 11.4 อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

คลองเจดีย์บูชามีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับพระปฐมเจดีย์

และรัชกาลที่ 4 การพัฒนาอย่างยั่งยืนช่วยรักษามรดกเหล่านี้ไว้สำหรับคนรุ่นหลัง

เป้าหมายย่อย 11.6 ลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในเขตเมือง

การจัดการขยะและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมรอบคลองช่วยลดมลพิษและส่งเสริมความเป็นระเบียบในพื้นที่ชุมชน

3. SDG เป้าหมายที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Action)

เป้าหมายย่อย 13.1 เสริมสร้างความยืดหยุ่นและการปรับตัว

การจัดการน้ำและสิ่งแวดล้อมในคลองเจดีย์บูชาช่วยลดความเสี่ยงจากภัยแล้ง น้ำท่วม หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชน

4. SDG เป้าหมายที่ 15 ระบบนิเวศบนบก (Life on Land)

เป้าหมายย่อย 15.1 อนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ

แผนพัฒนามุ่งฟื้นฟูคลองเจดีย์บูชาและพื้นที่โดยรอบให้เป็นระบบนิเวศที่สมดุล สนับสนุนการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำและพืชพรรณในพื้นที่

5. SDG เป้าหมายที่ 17 หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Partnerships for the Goals)

เป้าหมายย่อย 17.17 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน

การพัฒนาคลองเจดีย์บูชาเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ชุมชน วัด

โรงเรียน และเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทฯ มีความสอดคล้องโดยตรงกับ SDG เป้าหมายที่ 6 เนื่องจากเน้นการบริหารจัดการน้ำและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมรอบคลองเจดีย์บูชา ทั้งยังเชื่อมโยงกับเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การสร้างเมืองยั่งยืน (เป้าหมาย 11) การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (เป้าหมาย 13) และการอนุรักษ์ระบบนิเวศ (เป้าหมาย 15) ความร่วมมือจากเครือข่ายต่าง ๆ ยังสะท้อนถึงความสำคัญของการพัฒนาที่มีหุ้นส่วน (เป้าหมาย 17) ซึ่งช่วยให้แผนแม่บทฯ สามารถบรรลุผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

ผลการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพน้ำ มีการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองเจดีย์บูชา เช่น การจัดการน้ำเสีย การปลูกพืชน้ำเพื่อช่วยในการกรองน้ำ การจัดกิจกรรมทำความสะอาดคลอง ซึ่งส่งผลให้คุณภาพน้ำมีการปรับตัวดีขึ้นในบางพื้นที่ ทำให้ชุมชนมีความตระหนักในการรักษาความสะอาดของแหล่งน้ำมากขึ้น

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีการสร้างและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ เช่น การก่อสร้างฝาย การปรับปรุงทางเดินริมน้ำ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้พื้นที่ริมน้ำมีศักยภาพในการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานในโครงการต่าง ๆ ผ่านการประชุม การเข้าร่วมกิจกรรม และการให้ข้อเสนอแนะ ช่วยให้การดำเนินงานมีความยั่งยืนและสามารถปรับปรุงได้ตามความต้องการของคนในท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนแม่บท

1. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การขับเคลื่อนแผนแม่บทมีความท้าทายด้านงบประมาณ เนื่องจากการดำเนินการเพื่อพัฒนาและฟื้นฟูคลองเจดีย์บูชาต้องใช้งบประมาณสูง โดยเฉพาะการจัดการน้ำเสียและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งในบางครั้งมีการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน

2. การประสานงานระหว่างหน่วยงาน แม้ว่าจะมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่การประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนบางครั้งยังขาดความต่อเนื่อง และประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการทำงานซ้ำซ้อน และไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วถึง

3. ความซับซ้อนของปัญหาทางสังคม ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ชุมชนที่มีความเห็นต่างในเรื่องการพัฒนา การแบ่งปันทรัพยากร และความขัดแย้งในเรื่องการจัดการที่ดินริมน้ำ ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหา

การขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ในระยะ 3 ปี มีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว ดังตารางที่ 3

**ตารางที่ 3 : สรุปปัจจัยการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและ
พัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566)**

ปัจจัยความสำเร็จ	ปัจจัยความล้มเหลว
1. การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง 2. การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่ดีทำให้เกิดความเข้าใจและการดำเนินงานที่มีทิศทางเดียวกัน 3. การสนับสนุนจากภาครัฐในด้านนโยบายและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง 4. การใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการติดตามและวางแผนอย่างเป็นระบบ	1. การขาดความต่อเนื่องและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน 2. ข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานบางส่วนได้เต็มที่ 3. ความขัดแย้งระหว่างชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ทำให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้า 4. ความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำและการฟื้นฟูคลอง

ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการติดตามและประเมินผลขณะเดียวกัน ความล้มเหลวเกิดจากข้อจำกัดทางงบประมาณ การขาดความต่อเนื่องในนโยบาย และผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศ การวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนอยู่ที่ การมีส่วนร่วมและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับตัวต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน

5. อภิปรายผล

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษา ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและ

พัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ได้แก่

- 1) การรับรู้และความตระหนักต่อการจัดการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา
- 2) การมีส่วนร่วมของผู้บริหารในจังหวัดนครปฐม
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
- 5) โครงการสำคัญตามนโยบายรัฐบาล
- 6) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
- 7) การยกย่องหน่วยงาน ชุมชนและภาคีเครือข่ายต้นแบบ

ซึ่งปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกมิติ โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน ทำให้การพัฒนาคลองเจดีย์บูชากลายเป็นต้นแบบของการพัฒนา

ที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาวัลย์ ทบมาตร (2566) พบว่า การร่วมมือจาก ชุมชนให้ช่วยกันพัฒนาและสร้างเครือข่าย เกิดขึ้นเพื่อที่จะต่อยอดและช่องทางในการดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การสร้างเครือข่าย เพื่อขยายวงกว้างในการร่วมมือกันระหว่างชุมชน ประชาชน โรงงานอุตสาหกรรมนำไปสู่การจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและสามารถพัฒนา ไปในอนาคตได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร เลิศล้ำหวาน (2566) พบว่าแนวทางในการ พัฒนากลุ่มฯ ให้สามารถพึ่งพาตนเองและ พัฒนากลุ่มฯ ให้ไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน คือ 1. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน ต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ต่อเนื่องในการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มฯ 2. การพัฒนาคนและการพัฒนาศักยภาพของคน ถือเป็นหลักการที่สำคัญ เพราะเป็นการพัฒนา ที่จะส่งผลต่อกลุ่มอันนำไปสู่ความเข้มแข็งและ ยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาญักษ์ วงศ์ศักดิ์รินทร์ (2565) พบว่า การจัดการพื้นที่ คลองเจดีย์บูชาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ของจังหวัดนครปฐม มี 5 นโยบาย คือ 1) นโยบายด้านการบริหารจัดการ 2) นโยบายด้านการปรับปรุงทัศนียภาพ 3) นโยบาย ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) นโยบาย ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการ ท่องเที่ยว และ 5) นโยบายด้านการ ประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรภักดิ์ ยอดแก้ว (2565) พบว่า แนวทาง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา คลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการแก้ไขศึกษาปัญหา

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนา
3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา
4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรพล วาณิชานนท์ (2565) พบว่า ปัจจัยการสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน การปลูกฝังจิตสำนึกและส่งเสริม การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควบคู่กับการทำเกษตรอินทรีย์และการทำอาชีพ ที่ก่อให้เกิดรายได้ ลดรายจ่ายให้แก่ครอบครัว ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณภัทร ยอดแก้ว (2563) พบว่า แนวทางการอนุรักษ์ที่สำคัญ คือ การใช้พลัง “บวร” หมายถึง พลังความร่วมมือ จากบ้าน คือ ชุมชนและองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น วัด และโรงเรียน หรือสถานศึกษาในพื้นที่ ริมคลองร่วมกัน โดยมีขั้นตอน ได้แก่ การสร้าง การรับรู้ การปลูกฝังจิตสำนึก การสร้าง ค่านิยมรักคลอง การฟื้นคืนวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมริมคลอง และการรณรงค์การรักษา คุณภาพน้ำและสิ่งแวดล้อมริมคลองเจดีย์บูชา

6. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ให้ยั่งยืนตามแผนแม่บทที่กำหนด ควรพัฒนา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจัง จากหน่วยงานราชการและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยเน้นการแก้ไขปัญหาตามลำดับความสำคัญ และเร่งด่วนตามความเป็นไปได้ มีดังนี้

1. การบริหารจัดการน้ำเสีย ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีระบบบำบัดน้ำเสียที่มี ประสิทธิภาพในพื้นที่ และการติดตั้งระบบ การบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ชุมชนหนาแน่น

เพื่อลดการปล่อยน้ำเสียที่มีสารตกค้างเข้าสู่คลองเจดีย์บูชา

2. การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางน้ำ มีการดำเนินการฟื้นฟูและบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมทางน้ำในคลองเจดีย์บูชา เช่น การกำจัดสิ่งปนเปื้อนในน้ำ การล้างตลาดและการฟื้นฟูระบบน้ำให้สมบูรณ์

3. การเพิ่มสมรรถนะในการระบายน้ำ มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของคลองเจดีย์บูชาเพื่อเพิ่มความสามารถในการระบายน้ำในช่วงฤดูฝนหรือเมื่อมีปริมาณน้ำมาก เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดจากน้ำท่วมในพื้นที่รอบ ๆ คลอง

4. การบริหารจัดการขยะและมูลฝอยชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเพิ่มการรวบรวมและการจัดการขยะที่เป็นมูลฝอยให้มีความเป็นระเบียบและมีการคัดแยกที่เหมาะสม เพื่อลดปริมาณขยะที่เข้าสู่คลองเจดีย์บูชา

5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างความตระหนักและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานและการอนุรักษ์คลองเจดีย์บูชา ให้มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับคลองเจดีย์บูชา เช่น กิจกรรมจิตอาสา การทำความสะอาดคลองหรือการฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่

6. การส่งเสริมการศึกษาและการสื่อสาร สร้างการเข้าใจ ความตระหนักรู้ในหน้าที่และความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างมีส่วนร่วมผ่านการศึกษาวิจัย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จัดทำสื่อการสอนและเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

7. การกำหนดนโยบายและกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

7. unสรุป

การขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) แสดงถึงความสำเร็จในการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น ภาคีเครือข่าย การสนับสนุนจากภาครัฐ และการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ยืดหยุ่นและตอบโจทย์สถานการณ์ ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่โดดเด่น ได้สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในหลายมิติ ดังนี้

1. ด้านสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงคุณภาพน้ำในคลองเจดีย์บูชาให้ดีขึ้น ผ่านการฟื้นฟูและลดมลพิษ ส่งผลให้ระบบนิเวศในพื้นที่กลับมาแข็งแรง การเพิ่มพื้นที่สีเขียว เช่น การปลูกต้นไม้ริมน้ำ ช่วยลดปัญหาการกัดเซาะและเพิ่มความสวยงามของพื้นที่

2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม การสร้างความสามัคคีในชุมชนผ่านกิจกรรมพัฒนาที่ร่วมกันดำเนินการ เช่น การปลูกต้นไม้ ทำความสะอาดคลอง และงานเทศกาลเชิงวัฒนธรรม การฟื้นฟูและส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับศรัทธาในพุทธศาสนา เช่น งานวัดและกิจกรรมทางศาสนา สร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้คนกับคลองเจดีย์บูชา

3. ด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาคลองเจดีย์บูชาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมการสร้างรายได้จากกิจกรรม เช่น งานเทศกาล

ประเพณี การพัฒนาศักยภาพของชุมชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรและธุรกิจท้องถิ่น เช่น การขายสินค้า OTOP หรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

4. ด้านการบริหารจัดการ การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐ ชุมชน วัด และโรงเรียน ทำให้เกิดการบริหารจัดการ ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนา แผนปฏิบัติการเชิงระบบที่มีเป้าหมายชัดเจน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ส่งผลให้การดำเนินงาน สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. ผลลัพธ์ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ระบบนิเวศได้รับการฟื้นฟู พร้อมการป้องกันปัญหามลพิษในอนาคต สังคม ยั่งยืน ความสัมพันธ์ในชุมชนแน่นแฟ้นขึ้น คนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เศรษฐกิจยั่งยืน การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจท้องถิ่นเติบโต อย่างสมดุลและไม่กระทบสิ่งแวดล้อม การเพิ่ม กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่งผลดี

ต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ความยั่งยืนด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรม และความเชื่อท้องถิ่นได้รับการอนุรักษ์และ ถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่

การขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ได้วางรากฐาน การพัฒนาคลองเจดีย์บูชาในทุกมิติอย่างสมดุล โดยสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งด้าน สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ ทำให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาวที่ตอบสนอง ความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันและคำนึงถึง คนรุ่นอนาคตผลลัพธ์ที่ได้ไม่เพียงแต่ช่วยฟื้นฟู คลองเจดีย์บูชา แต่ยังสร้างความยั่งยืนในด้าน สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต ของประชาชนในพื้นที่ แผนแม่บทนี้ได้สร้าง การเปลี่ยนแปลงเชิงบวก พร้อมวางรากฐาน สำหรับการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ในระยะยาว โดยเน้นการบูรณาการความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน □

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน. (2563). **แผนแม่บทการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566).** นครปฐม.
- ญาณภัทร ยอดแก้ว. (2563). การอนุรักษ์คลองเจดีย์บูชา: สืบสานและรักษาสายน้ำแห่ง **พระราชศรัทธาสู่ความยั่งยืน.** ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12 (9-10 กรกฎาคม 2563). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ดวงพร เลิศล้ำหวาน. (2566). **ทุนทางสังคมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรสตรีจังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการจัดการปกครอง, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนาวัลย์ ทบมาตร. (2566). **รูปแบบการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธรรพล วานิชานนท์. (2565). **กลยุทธ์การสร้างชุมชนเข้มแข็งชุมชนบ้านหัวอ่าวตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แพรภัทร ยอดแก้ว. (2565). **แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ตามแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566).** ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 14 (7-8 กรกฎาคม 2565) นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วายุภักษ์ วงศ์ศักดิ์รินทร์. (2565). **ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการพื้นที่คลองเจดีย์บูชาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิพัชร จำปา. (2553). **พัฒนาการของชุมชนเมืองบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ พ.ศ. 2396-2468.** วารสารคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 32(1), 200-229.
- ศูนย์การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2562). **สืบสานสู่ปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: บริษัท ส.พิจิตรการพิมพ์ จำกัด.

- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครปฐม. (2565). รายงานผลการดำเนินงาน
ปีงบประมาณ 2565 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครปฐม.
นครปฐม: สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2560). แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี
(2561–2580). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2565). แผนจัดการคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566–2567. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2565). แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2566-2570). ราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. กรุงเทพฯ:
สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 (นครปฐม). (2562). เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เพื่อบูรณาการความร่วมมือเฝ้าระวังคุณภาพน้ำคลองเจดีย์บูชา ประจำปีงบประมาณ
2562. ค้นหาเมื่อ 27 มิถุนายน 2567 จาก [https://epo05.pcd.go.th/th/news/
detail/40004](https://epo05.pcd.go.th/th/news/detail/40004)

ภาษาอังกฤษ

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.